

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ МЕДИЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Заборовський В. В.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права та процесу
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Сутність конфліктів у сфері медичної діяльності [1], а також різноманітні аспекти захисту прав суб'єктів медичних правовідносин [2; 3] неодноразово були предметом нашого наукового пошуку. Важливе значення в аспекті захисту прав суб'єктів таких правовідносин відіграють і органи прокуратури та національної поліції, які багато з науковців також відносять до адміністративного способу захисту даних прав. Щодо прокуратури, то її статус регламентується насамперед Законом України «Про прокуратуру» [4]. В даному випадку заслуговує на увагу позицію Ю.Ю. Швеця, відповідно до якої, прокурорський нагляд (сфера нагляду прокурора) відповідно до чинного Закону є обмеженою – органи прокуратури можуть здійснювати представництво інтересів громадянина, зокрема, в аспекті захисту прав на охорону здоров'я, особливо у випадках, якщо така особа не спроможна самостійно захистити свої порушені (оспорювані) права або реалізувати процесуальні повноваження через недієздатність або обмежену дієздатність, недосягнення повноліття, а законні представники не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист, а також нагляд за додержанням законів при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [5, с. 214].

Так, відповідно до ч. 2 ст. 26 Закону, важливим аспектом діяльності прокуратури є здійснення нагляду за додержанням законів, зокрема, при застосуванні заходів примусового характеру, зокрема, які пов'язані з обмеженням особистої свободи громадян в органах та установах насамперед шляхом проведення регулярних перевірок. Не менш важливим є і належне реагування на відомості про можливі порушення законодавства, що містяться у зверненнях, скаргах чи будь-яких інших джерелах (зокрема, що стосується якості надання медичної допомоги таким категоріям осіб).

В контексті даного дослідження, необхідно звернути увагу і на такий напрям діяльності органів прокуратури як представництво інтересів дітей у суді, одним із пріоритетних шляхів якого є захист у сфері охорони життя і здоров'я дітей, їх права на освіту, відпочинок та змістовне дозвілля (п. 4 наказу Генерального прокурора України «Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей» [6]). Не слід забувати, що однією із функцій прокуратури є нагляд за додержанням законів органами, що провадять дізнання, оперативно-розшукову діяльність, досудове слідство (в тому числі, що стосується кримінальних правопорушень у сфері здійснення медичної діяльності).

Адміністративним способом захисту прав суб'єктів медичних правовідносин є і звернення до органів національної поліції. Відповідно до положень ст. 3 Закону України «Про Національну поліцію» [7], завданнями поліції є надання поліцейських послуг, зокрема у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави. Ст. 23 даного Закону передбачає значний обсяг повноважень поліції, серед яких можна виділити наступні: здійснює профілактичну та превентивну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє умови та причини, що сприяють вчиненню адміністративних та кримінальних правопорушень та вжиття у заходів для їх усунення; вживає заходів з метою виявлення адміністративних та кримінальних правопорушень та припиняє такі правопорушення; здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про адміністративні та кримінальні правопорушення або події; у межах визначеної підслідності здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень.

В даному випадку потрібно врахувати те, що відповідно до ст. 216 КПК України (підслідність) досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері здійснення медичної діяльності (насамперед за ст. 139 (ненадання допомоги хворому медичним працівником), ст. 140 (неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником); ст. 141 (порушення прав пацієнта), ст. 145 (незаконне розголошення лікарської таємниці) здійснюється саме органами Національної поліції. Слід звернути увагу на доволі велику кількість облікованих таких кримінальних правопорушень (станом на грудень 2022 року за ст. 140 – неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником було обліковано аж 326 кримінальних правопорушень, проте тільки у двох випадках було вручено повідомлення про підозру).

Органи Національної поліції відіграють важливе значення не тільки в аспекті захисту прав пацієнтів, але, що стосується і захисту прав

медичних працівників. Так, у 2018 році між Міністерство охорони здоров'я України та Національною поліцією було підписано Меморандум про співпрацю, щоб забезпечити захист медичних працівників під час виконання ними службових обов'язків та створити безпечні умови їхньої роботи.

Література:

1. Заборовський В.В., Нечипорук Л.Д., Горват Т.Д. Поняття та сутність юридичного конфлікту у сфері медичної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Вип. 63. С. 136–140. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.63.24>
2. Заборовський В.В., Нечипорук Л.Д. Досудовий рівень захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: переваги та недоліки. *Право як ефективний суспільний регулятор: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Львів, 19–20 лютого 2021 р.). Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. С. 73–75.
3. Zaborovskyy V., Buletsa S., Bysaga Yu., Manzyuk V., Lenher Ya. Professional activity of medical lawyer. *Georgian Medical News*. 2020. № 3 (300). P. 146-152.
4. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 54.
5. Швець Ю.Ю.. Реалізація особою конституційного права на охорону здоров'я: порівняльно-правове дослідження : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2019. 496 с.
6. Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей: наказ Генерального прокурора України від 06 грудня 2014 року. № 16гн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016900-14#Text>
7. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.